

Enligt sändlista
n.remissvar@regeringskansliet.se
ina.berggard@regeringskansliet.se

Prioriteringar för Skånes framtida regionala tillväxtarbete

Med hänvisning till Regeringsbeslut 2018-11-01 N2018/05320/RTS vill Region Skåne överlämna följande analys av samhällsutmaningar och identifierade prioriteringar avseende det framtida regionala tillväxtarbetet i Skåne, inklusive sammanhållningspolitiken 2021-2027.

Utgångspunkten är den regionala utvecklingsstrategin (RUS), Det Öppna Skåne 2030. Strategin syftar till att skapa en målbild över hur Skåne långsiktigt bör utvecklas och utgör även grund för genomförandet av sammanhållningspolitiken. RUS innehåller fem ställningstaganden.¹ I Skåne pågår just nu en översyn av RUS, i dialog med samtliga kommuner och andra nyckelaktörer. Nedanstående analys kommer ingå som en viktig komponent i revideringen.

Utifrån en analys av utvecklingen i Skåne har fem särskilda utmaningar för en hållbar regional tillväxt identifierats:

- Demografisk utveckling
- Låg förvärvsgrad och växande klyftor
- Bristande infrastruktur
- Låg produktivitet och tillväxt
- Klimatförändringar och miljö

I framtagandet har ett skriftligt samråd skett med kommunerna i Skåne, statliga myndigheter samt representanter från näringslivet och civilsamhället om Skånes utveckling. Region Skåne kan efter en sammanvägning och tolkning av 32 inkomna remissvar sammanfatta **Skånes huvudprioriteringar för det framtida regionala tillväxtarbetet till:**

- Fler i arbete och stärkt produktivitet
- Binda samman arbetsmarknaden
- Välmående människor och miljö

¹ Skåne ska 1) erbjuda framtidstro och livskvalitet 2) bli en stark hållbar tillväxtmotor 3) dra nytta av sin flerkärniga ortstruktur 4) utveckla morgondagens välfärdstjänster 5) vara globalt attraktiv

I denna analys redovisas ett antal strukturella frågor kopplat till det framtida regionala utvecklingsuppdraget följt av de tre huvudprioriteringarna med tillhörande delprioriteringar. Därefter beskrivs hur prioriteringarna relaterar till sammanhållningspolitiken 2021-2027. Till sist beskrivs Region Skånes gränsöverskridande samarbete, samverkansbehov med statliga myndigheter samt hur prioriteringarna bidrar till en hållbar utveckling. Respektive redovisningspunkt presenteras utförligt i bilaga 1-4.

Det framtida regionala utvecklingsuppdraget

Hela Sverige är sedan årsskiftet indelat i en regional nivå med lagstadgat utvecklingsansvar. Region Skåne har 20 års erfarenhet av regionalt utvecklingsarbete och en verksamhet som sträcker sig över en mängd olika politikområden. Regionernas arbete kännetecknas av en bred ”underifrån-process”, som engagerar och mobiliserar kommuner, privata aktörer, civilsamhället och myndigheter.

Region Skåne ser behov av en heltäckande översyn av det regionala utvecklingsuppdraget. Det gäller såväl omfattning och förtydligande av uppdraget som finansiering och ekonomisk styrning. Detta ska ses mot bakgrund av de samhällsförändringar som skett sedan riksdagen 2003 röstade igenom den proposition som ligger till grund för dagens regionala uppdrag. För att möta samtida samhällsutmaningar och samtidigt uppnå en hållbar regional utveckling krävs nya förutsättningar för det regionala tillväxtarbetet. Nedan beskrivs perspektiv som särskilt bör beaktas:

- Regional tillväxtpolitik behandlas idag som ett eget nationellt politikområde med styrning genom den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och regionala anslag. Region Skåne välkomnar den kommande översynen av utgiftsområde 19 men anser att utredningen bör vidgas till att inkludera hela styrsystemet. Dagens regioner behöver förhålla sig till fler politikområden än de som drivs via Näringsdepartementet, vilket bör återspeglas i det regionala utvecklingsuppdraget. Den framtida regionala tillväxtpolitiken behöver formas gemensamt av stat och region med utgångspunkten att god regional utveckling är grunden för hela Sveriges utveckling. I förlängningen kan det innebära att stat och region tillsammans formar villkorsbeslutet, utifrån varje regions prioriteringar.
- Region Skåne efterfrågar ett utökat mandat för de regionalt utvecklingsansvariga vad gäller kompetensförsörjning. Region Skåne delar arbetsmarknadsutredningens bedömning att nuvarande styrning behöver förtydligas för att skapa nödvändiga regionala effekter. Inflytande över utbud, dimensionering, innehåll och fördelning av medel i utbildningssystemets olika delar måste kopplas till respektive regions specifika utmaningar. Region Skåne blir gärna pilotregion för att ta fram en regional kompetensförsörjningsplan som genomförs med nationella medel.
- Landsbygdsutveckling är idag en viktig del av det regionala utvecklingsuppdraget. Samtidigt återfinns de flesta verktyg för insatser på området hos statliga myndigheter. Ansvar och mandat för

landsbygdsutveckling bör förtydligas inom det regionala uppdraget, för att skapa förutsättningar för en sammanhållen utveckling i stad och landsbygd.

- Arbetet med strukturfonderna måste kopplas ännu tydligare till dagens regionala och lokala förutsättningar. Regionalfonden, Socialfonden och Landsbygdsprogrammets delar som rör landsbygdsutveckling måste tydligare samordnas och integreras med det regionala tillväxtarbetet.
- FN:s globala hållbarhetsmål Agenda 2030 har många beröringspunkter med det regionala tillväxtarbetet. I sitt slutbetänkande föreslår Agenda 2030-delegationen att länsstyrelserna ska tilldelas ansvaret för samordning och informationsspridning av agendan på regional och lokal nivå. Region Skåne ser att det regionala samordningsansvaret bör läggas, helt eller delvis, på regionerna i syfte att underlätta det operativa arbetet med att målen uppnås. Genomförande och uppföljning måste ske i samverkan mellan Region Skåne, Länsstyrelsen Skåne och de skånska kommunerna.

Huvudprioritering: Fler i arbete och stärkt produktivitet

Genom att öka Skånes innovativa förmåga, stärka och utveckla det befintliga näringslivet, förbättra matchningen på arbetsmarknaden och bygga en stark utbildningsregion kan fler komma i arbete och produktiviteten i Skåne öka. Skåne behöver stärka möjligheterna till ett livslångt lärande och dra bättre nytta av sin unga och internationella befolkning. Nedanstående delprioriteringar är viktiga för framtiden:

Utveckla Skåne genom Smart specialisering

- Utveckla Skånes styrkeområden
- Utveckla ett innovativt hälsosystem
- Utveckla ett innovativt livsmedelssystem
- Utveckla potentialen kring ESS och MAX IV

Stärk företagens konkurrenskraft och säkra kompetensförsörjningen

- Öka hållbarhet, omställningsförmåga och digitalisering i näringslivet
- Öka internationaliseringen i näringslivet
- Skapa en stark utbildningsregion utifrån skånska kompetensbehov
- Öka sysselsättningsgraden hos utrikes födda och nyanlända
- Utveckla talangattraktion och förbättra mottagandet

Huvudprioritering: Bind samman arbetsmarknaden

Genom att stärka tillgängligheten och binda samman Skåne, utveckla möjligheten att bo och verka i hela Skåne samt stärka stad och landsbygd utifrån sina respektive behov säkerställs en hållbar utveckling för invånare i hela regionen. Nedanstående delprioriteringar är viktiga för framtiden:

Stärk Skånes flerkärniga Ortsstruktur

- Utveckla storstad och landsbygd i ett regionalt helhetsperspektiv
- Ta fram en regionplan som stärker Skåne
- Säkra fortsatt bredbandsutbyggnad i Skåne
- Säkra regional elförsörjning

Utveckla ett hållbart skånskt transportsystem

- Utveckla pendlings- och cykelmöjligheterna i hela Skåne
- Utveckla Skåne till en hållbar gods- och logistikregion
- Prioritera utbyggnad av planerad höghastighetsbana
- Förverkliga nya Öresundsförbindelser genom smarta finansieringslösningar

Huvudprioritering: Välmående människor och miljö

Genom att arbeta för en förbättrad och mer jämlik hälsa kan fler människor må bättre och känna inkludering i framtiden. Det är viktigt att agera kraftfullt för att lösa Skånes miljöutmaningar. Långsiktig bostadsförsörjning och markanvändning är angelägna frågor som påverkar människors och miljöns välmående. Nedanstående delprioriteringar är viktiga för framtiden:

Stärk skåningarnas livskvalitet

- Bättre hälsa för fler – utveckla framtidens hälsosystem
- Säkra en bättre balans på bostadsmarknaden
- Förbättra integrationsprocesser, öka inkludering och tillitskänsla
- Stärk kulturens roll för livskvalitet och regional utveckling

Utveckla lösningar på klimat- och miljöutmaningar i Skåne

- Anpassa Skåne till ett förändrat klimat
- Säkra en hållbar mark- och vattenanvändning
- Säkra omställningen till fossilfria drivmedel
- Främja hållbart resande

Sammanhållningspolitiken 2021-2027

Sammanhållningspolitiken har en viktig roll för att skapa sysselsättning och tillväxt i Skåne. Region Skåne ser att sammanhållningspolitiken kommer vara lika betydelsefull framöver i genomförandet av RUS och för prioriteringarna ovan. Följande aspekter bör särskilt betonas:

- Region Skåne ser investeringsbehov inom fler områden än de som föreslås i EU-kommissionens landrapport för Sverige, exempelvis för grön omställning av transportsektorn, bredband, hållbar stadsutveckling och lokalt ledd utveckling. Nationell och regional nivå bör tillsammans hitta alternativ finansiering för prioriteringar som inte omfattas av den framtida sammanhållningspolitiken.
- Kommande EU-program måste utformas utifrån regionala och lokala behov och det är därför fortsatt viktigt att det finns en flexibilitet för regionerna att välja vilka tematiska mål som ska kunna finansieras.
- Principen om flernivåstyrelse bör regleras inom ramen för en juridiskt bindande överenskommelse på europeisk eller nationell nivå, som inkluderar såväl ESI-fonderna som europeiska jordbruksfonden.
- Region Skåne vill ansvara för framtagandet av regionalfondsprogrammet Skåne-Blekinge samt för Interreg ÖKS.

- Region Skåne ser att kommande nationella socialfondsprogram måste ha en tydlig regional koppling och förankring. Region Skåne bör därför involveras tidigt i processen, i omvärldsanalysen och i framskrivningen av programmet. Region Skåne bör också leda framtagandet av den regionala handlingsplanen.
- Region Skåne önskar en så transparent programskrivningsprocess som möjligt, med en tydlighet kring roller, ansvarsfördelning, tidplan och leveranser. Exempelvis bör regionerna i god tid få ta del av förslag till valbara indikatorer och ha möjlighet att påverka indikatorer i kommande program.
- Det bör finnas en högre flexibilitet och möjlighet att använda socialfonden för att stärka spetskompetens och rusta regionen för framtiden inom Skånes utpekade styrkeområden.
- Region Skåne efterfrågar formella regionala kontaktpunkter som kan vara förvaltande myndigheters och sekretariatens förlängda arm.
- För Skånes utveckling är det viktigt att behålla möjligheten till samarbete över sjö- och havsgränser i kommande Interreg-program.
- En eventuell minskning av EU-finansiering från 50 till 40 procent inom regional- och socialfonden måste kompenseras upp till 50 procent från nationell nivå.
- Samverkan med andra svenska regioner, både angränsande och i hela Sverige samt internationellt, behöver underlättas i kommande EU-program.
- Region Skåne välkomnar EU-kommissionens föreslagna regelförenklingar. Därtill behöver relevanta förenklingsåtgärder vidtas inom de nationella systemen för programgenomförande. En förenkling för projektaktörer skulle vara att införa en förvaltande myndighet för de nationella och regionala programmen.
- Region Skåne anser att Smarta specialiseringsstrategier bör tas fram på NUTS3-nivå. Kraven på Smart specialisering i kommande regionalfondsprogram behöver tydliggöras, exempelvis hur flera regioners S3-strategier ska hanteras inom samma programområde.
- Landsbygdsprogrammet och Leader bör tydligare kopplas till lokala och regionala utvecklingsstrategier. Region Skåne ser gärna att regionerna får en samordnande roll för framtagande av regionala handlingsplaner som utveckling av de regionala serviceprogrammen.

Gränsöverskridande samarbete, samverkansbehov med statliga myndigheter och hållbar utveckling

Gränsregionalt samarbete

Samarbete med andra regioner i såväl Sverige, angränsande länder och i inom hela EU är en viktig utgångspunkt i det skånska utvecklingsarbetet. Skånes närhet till Köpenhamn, Hamburg och Europa skapar dessutom unika förutsättningar ur ett svenskt perspektiv.

Öresundsintegrationen är avgörande för Skåne och innebär en stor utvecklingspotential. För Skånes och Sveriges framtida utveckling är följande särskilt viktigt att:

- Det finns ett fortsatt starkt nationellt engagemang för att utveckla det gränsregionala samarbetet. Arbetet med att ta bort gränshinder behöver fortsätta kraftfullt.
- Det finns ett gränsöverskridande helhetsperspektiv där myndigheternas planering sträcker sig över nationsgränsen. Detta gäller inte minst infrastrukturplanering, men även lagstiftning kring arbetsmarknad och socialförsäkring.
- Statistikutbytet mellan de nordiska ländernas myndigheter återupptas.
- I ljuset av de danska regionernas ovissa framtid, säkerställa att relevanta samarbetsytter med Danmark finns etablerade även framåt.

Närheten till Tyskland och den kommande Fehmarn Bält-förbindelsen innebär stora möjligheter som är starkt kopplade till de skånska prioriteringarna. Viktiga samverkansområden är infrastruktur och grön tillväxt. Det finns också en stor potential i utökat samarbete inom forskning och innovation.

Behov av samverkan med statliga myndigheter

Region Skåne tillsammans med flera skånska aktörer välkomnar ett tätare och mer långsiktigt samarbete mellan lokal, regional och nationell nivå. Detta gäller bland annat att:

- Säkerställa att alla aktörer arbetar gemensamt mot prioriterade mål, bland annat inom ramen för den regionala utvecklingsstrategin.
- Skapa utökad dialog om hur målkonflikter och avvägningar mellan olika intressen hanteras. Idag företräder olika myndigheter olika intressen, och skånska aktörer ställs ibland inför svårförenliga krav.
- Myndighetssamverkan förstärks inom områden där kommuner och regionala aktörer påverkas men inte har inflytande. Ett exempel är utvecklad samverkan mellan Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen Försäkringskassan, Region Skåne och kommunerna.
- Ökad samordning mellan aktörer inom utbildning, validering och kompetensförsörjning. Det gäller bland annat Arbetsförmedlingen, Skolverket, MYH, kommuner och lärosäten. Arbetsförmedlingens ändrade uppdrag innebär nya krav på koordinering mellan aktörerna.
- Framtida planering av infrastrukturprojekt sker i en större samordning och i en tätare dialog mellan Trafikverket, Transportstyrelsen, Länsstyrelsen, Region Skåne och kommunerna.

Prioriteringarnas bidrag till hållbar regional utveckling

Genomförandet av RUS och de utpekade prioriteringarna ovan förutsätter att det regionala utvecklingsarbetet sker på hållbart sätt. Region Skåne ser positivt på att EU-kommissionens förslag till förordningarna för EU-fonder tar avstamp i hållbar utveckling och Agenda 2030. Genom att anlägga ett brett hållbarhetsperspektiv på alla styrvåer säkerställs att det kommande utvecklingsarbetet blir socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart.

Bilaga 1 – Samhällsutmaningar, möjligheter och förutsättningar för hållbar regional tillväxt och utveckling i Skåne

Skånes regionala utvecklingsstrategi belyser regionens utmaningar och möjligheter samt hur dessa bör utvecklas. Utifrån RUS har fem särskilda samhällsutmaningar för en hållbar regional tillväxt och utveckling i Skåne identifierats:

- Demografisk utveckling
- Låg förvärvsgrad och växande klyftor
- Bristande infrastruktur
- Låg produktivitet och tillväxt
- Klimatförändringar och miljö

Demografisk utveckling

Skåne har en snabbt växande befolkning. Företrädesvis ökar andelen barn och äldre. Därmed ökar också försörjningsbördan, och den vårdtunga äldre åldersgruppen växer. Det leder till fler patienter med kroniska sjukdomar och komplexa vårdbehov. Att möta detta är en utmaning för hälso- och sjukvården samt omsorgen. Utvecklingen ökar betydelsen av att arbeta preventivt, exempelvis genom tidiga investeringar i hälsa.

I jämförelse med många andra regioner har Skåne en relativt ung befolkning. Det beror på positiva födelsetal och en stor invandring. Rent demografiskt har Skåne bättre förutsättningar än många andra regioner för att hantera en åldrande befolkning. Men på grund av att många står utanför arbetsmarknaden drar inte Skåne nytta av den goda åldersstrukturen fullt ut.

Låg förvärvsgrad och växande sociala klyftor

Skåne har lägst förvärvsgrad i landet. Sysselsättningsutvecklingen i länet är visserligen stark, men den växer i samma takt som befolkningen vilket innebär att förvärvsgraden inte ökar. Detta gör att Skåne har en låg skattekraft. För att klara av att finansiera välfärden framöver behöver fler komma i arbete.

En anledning till den låga förvärvsgraden är en stor utrikes född befolkning som varit i Sverige en relativt kort tid och som ännu inte etablerat sig på arbetsmarknaden. Gapet i förvärvsgrad mellan inrikes födda och utom-europeiskt födda är 30 procentenheter. Särskilt kvinnor i denna grupp möter höga trösklar för att komma in på arbetsmarknaden. Andelen utrikes födda barn som klarar grundskolan är också lägre än för inrikes födda.

I ett bredare perspektiv finns en utmaning i växande sociala klyftor, segregerade bostadsområden och ökade skillnader i hälsa mellan grupper. Skillnaderna i medellivslängd mellan olika socioekonomiska grupper har ökat sedan början av 1990-talet, och hälsotillståndet i termer av olika

kroniska sjukdomar och dödlighet hänger samman med socioekonomisk status och position på arbetsmarknaden. Både livsvillkor och levnadsvanor behöver adresseras för att möta dessa utmaningar. En oroande utveckling är också en ökad psykisk ohälsa, särskilt hos den unga befolkningen i Skåne.

Bristande infrastruktur

Skåne är en starkt växande region med en stor transittrafik. En stor del av trafiken mellan Skandinavien och kontinenten passerar regionen. Eftersatt underhåll och en hård belastning på väg och järnväg gör att behovet av transporter inte kan tillgodoses. Det leder till trafikstörningar som drabbar både passagerar- och godstrafiken, med negativa ekonomiska konsekvenser regionalt såväl som nationellt. Investeringar i transportsystemet behövs för att klara det ökade transportbehovet i Skåne och i Sverige. En ytterligare dimension är Öresund. Tillgängligheten och integrationen med Köpenhamns arbetsmarknad är viktig för att utveckla södra Sverige. På senare år har Öresundsintegrationen bromsat in, bland annat på grund av gränskontroller.

För en hållbar regional utveckling är behovet stort av infrastruktur- och kollektivtrafikinvesteringar som binder samman Skåne. Det finns stora strukturella skillnader mellan östra Skåne som inte har hängt med i utvecklingen av näringslivet som blir allt mer tjänstebaserat, och västra Skåne där Malmö-Lunds kunskapsintensiva näringsliv driver på sysselsättningsutvecklingen. För att jämna ut dessa förutsättningar behövs en bättre infrastruktur. Idag sker endast 15 procent av personresorna i regionen med kollektivtrafik, betydligt mindre än i övriga storstadsregioner. Potentialen att öka pendlingen med kollektivtrafik är stor. För att kunna bo och verka i hela Skåne behövs utbyggd digital infrastruktur på landsbygden.

Låg produktivitet och tillväxt

Skåne har en svagare tillväxt av bruttoregionalprodukten per invånare än övriga storstadsregioner. Utvecklingen kan till del förklaras av att stora företag lämnat regionen eller dragit ned verksamhet. Men också av färre stora kunskaps- och teknikintensiva företag och en mindre gynnsam branschstruktur än exempelvis Stockholm. Samtidigt har Skåne också många styrkor. Regionen är hemvist åt flera stora globala företag och har Nordens största flygplats och Köpenhamn på andra sidan sundet. Det finns flera lärosäten med världsledande forskning och forskningsanläggningarna ESS och MAX IV som innebär stor potential.

En annan utmaning för skånsk produktivitet och tillväxt är att hantera strukturomvandling. Digitalisering och automatisering har effekter på både tjänstesektorns och industrins efterfrågan på arbetskraft. Individer och företag behöver kunna ställa om till ny efterfrågan, ny teknik och nya arbetssätt. Livslångt lärande är en viktig del för att hantera pågående strukturomvandling. Kompetensförsörjningen i Skånes arbetsliv behöver förbättras. Utmaningen handlar i hög grad om att för få söker till eller slutför de utbildningar som leder till yrken där det finns brist på personal. Individens val av utbildning följer ofta traditionella könsmonster och arbetsmarknaden är fortsatt tydligt könsuppdelad.

Klimatförändringar och miljö

Skånes utveckling behöver ske inom hållbara ekologiska ramar. Dagens alarmerande miljöproblem är en konsekvens av de konsumtions- och produktionsmönster som följer en ökad levnadsstandard globalt. För Skånes del får detta konsekvenser som stigande havsnivåer och ökad risk för översvämningar vid kusterna. Klimatutmaningarna ställer även nya krav på livsmedelsproduktion i regionen, vilken också är en nationell angelägenhet.

Skåne förväntas inte nå något av de regionala miljömålen till år 2020, vilket visar att klimat och miljöfrågor behöver adresseras mer kraftfullt. De skånska utsläppen domineras av sektorerna energiförsörjning och transport, vilka står för cirka 65 procent av utsläppen. Växthusgasutsläppen från konsumtion och transporter behöver minska, fler resor bör ske till fots, med cykel eller via kollektivtrafik. Vidare behöver energianvändningen reduceras och andelen förnybar energi öka.

Skåne står också inför utmaningar på elförsörjningsområdet. Växande befolkning, urbanisering och ökad elanvändning i näringslivet påverkar det framtida elbehovet. Nationellt finns två stora utmaningar i elnätet vilket särskilt påverkar växande storstadsregioner. På kort sikt finns det risk för kapacitetsbrist samtidigt som investeringsbehoven i elnäten bedöms bli mycket stora kommande år. På lång sikt är det en utmaning att ställa om till ett klimatanpassat energisystem.

Bilaga 2 – Skånes prioriteringar för det framtida regionala tillväxtarbetet

Huvudprioritering: Fler i arbete och stärkt produktivitet

Denna prioritering relaterar främst till den regionala utvecklingsstrategins ställningstagande: *Skåne ska vara en stark hållbar tillväxtmotor samt Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet*. Genom att öka Skånes innovativa förmåga, stärka och utveckla det befintliga näringslivet, förbättra matchningen på arbetsmarknaden och bygga en stark utbildningsregion kan fler komma i arbete och produktiviteten i Skåne och i Sverige öka. Skåne behöver också stärka möjligheterna till livslångt lärande och dra bättre nytta av sin unga, växande och internationella befolkning. Nedanstående delprioriteringar är viktiga för framtiden:

Utveckla Skåne genom Smart specialisering

➤ Utveckla Skånes styrkeområden

Forskning och innovation är starkt i Skåne, men flera stora bolag har gjort kraftiga nerdragningar vilket påverkat privata investeringar i forskning och utveckling och därmed den skånska produktiviteten. Region Skåne arbetar med Smart specialisering (S3) som metod, för att ta fram regionens innovationsstrategi och som vägledning i det regionala innovationsarbetet. Det är ett viktigt verktyg för att adressera och stimulera innovation som på lång sikt ska främja produktivitet och tillväxt.

Genom Smart specialisering identifieras Skånes viktigaste styrke- och utvecklingsområden, och aktörer mobiliseras för att tillvarata potentialen inom dessa. Detta är tematiska områden som personlig hälsa, smarta hållbara städer, smarta material, livsmedel, IKT, livsvetenskaperna och förpackningsindustri. Inom ramen för Skånes innovationsområden, kommer Region Skåne samla aktörer för att gemensamt arbeta med olika metoder för utmaningsdriven logik som adresserar samhällsutmaningar. Arbetet bedrivs med regionala partners, men också med partners från andra svenska regioner, inom EU och internationellt.

Social innovation kan bidra till att lösa flera av Skånes utmaningar inom välfärdssektorn, integration, livslångt lärande och psykisk ohälsa. Framöver behövs insatser för att utveckla olika metoder för hur man mer konkret kan arbeta tillsammans mellan sektorer och branscher för att uppnå lösningar på samhällsutmaningar. Metoderna bygger ofta på designprocesser med brukaren i fokus, tydliga effektmål och prototypande. I Skåne har flera sociala företag utvecklats som bidrar till att lösa ovanstående utmaningar. Framöver behövs stöd för att göra företagen affärsmässiga, tydligare regler för upphandling av sociala innovationer med fokus på effekt och ett ökat och förenklat samarbete med och mellan myndigheter.

Systemisk innovation blir allt viktigare för att driva innovation och tillväxt och för att lösa samhällsutmaningar. Detta kräver breda samarbetskonstellationer som driver på innovation. Företag behöver i större utsträckning stöd för att utveckla innovationer i test- och pilotanläggningar och genom samverkan i kunskapsinstitutioner. Skåne har färre testbäddar, och en låg närvaro av forskningsinstitut. Det finns också relativt få statliga bolag och myndigheter i Skåne. Det är önskvärt med fler testbäddar, forskningsinstitut och behovsdriven forskning inom livsvetenskaperna, livsmedel, IKT och energi, men också lokalisering av myndigheter inom dessa områden till Skåne.

För att utveckla styrkeområdena och näringslivet i allmänhet behöver entreprenörskap främjas. Det kan underlättas genom ett effektivt stödssystem för innovation. Detta kräver en bättre koordinering av lokala, regionala och nationella insatser samt en gemensam agenda för utveckling av inkubatorer och science parks. Nationella myndigheter bör komplettera regional och lokal finansiering på området, exempelvis genom ett nationellt program.

➤ **Utveckla ett innovativt hälsosystem**

Skåne har ett avancerat Hälso- och sjukvårdssystem, med många privata och offentliga hälso- och sjukvårdsaktörer, samt leverantörer av teknik och tjänster, som möjliggör bättre hälsa hos befolkningen. Region Skåne genomför nu ett genomgripande skifte till ett avancerat digitalt vårdssystem.

Satsningar på digitalisering som verktyg i vården och preventiva och promotiva vårdinsatser är viktiga nyckelfaktorer för att hantera samhällsutmaningar inom hälsa och åldrande befolkning. Samtidigt kan det vara en möjlighet för att återvitalisera Skånes livsvetenskapssektor. Hittills har det varit en svag omställning inom denna sektor från läkemedel till prevention. För att möta detta samlar sig Skånes aktörer inom ramen för det smarta specialiseringsarbetet för att:

- Ta fram nya tjänster för hälsovård.
- Undersöka och etablera nya former för riskkapital till life science-bolag, och speciellt för uppskalningsfas.
- Stöd för att ta fram nya affärsmodeller för behandlingsmetoder inom genetik, cell- och genterapi. Dessa är kostsamma och det osäkert hur behandlingar och utveckling ska finansieras i framtiden.
- Förändra datalagstiftningen för att fullt ut tillvarata möjligheterna med det digitala skiftet inom HoS.
- Koppla ihop biobanker och datadelning.
- Utveckla testbäddar, klinisk prövning, regelverk och kompetenser.

➤ **Utveckla ett innovativt livsmedelssystem**

I Skåne är förutsättningarna för livsmedelsproduktion väldigt goda. Produktionsvärdet på åkrarna är mycket högt och regionen är viktig för hela landets livsmedelsproduktion. Skåne står för nära en fjärdedel av landets totala produktionsvärde inom primärproduktionen. Skåne har också en framträdande förädlingsindustri och världsledande forskning och utbildning

inom livsmedel, material, gastronomi, miljö samt trädgårds- och animalieproduktion. Skåne har goda förutsättningar: råvaror, företag, stödjande branscher, närhet till marknaden, utbildning, forskning, innovationssamarbeten och politisk vilja.

Trots denna starka position är läget inom flera områden allvarligt. Förädlingsledet och primärproduktionen i Skåne utvecklas sämre än i övriga riket. Stora livsmedelsföretag och FoU-satsningar har flyttat sin verksamhet utomlands. Av de som är kvar har många låg beställar- och mottagar-kapacitet för forskning och utveckling. Maktförhållandena i den nuvarande livsmedelskedjan är ojämlika och primärproducenterna är många gånger långt ifrån marknad och konsumenter.

För att agera på detta samlar sig aktörer i Skåne kring en regional livsmedelsstrategi som ligger i linje med den nationella. Den inkluderar satsningar på att utveckla:

- Regler och villkor som stödjer ett konkurrenskraftigt, lönsamt, hållbart och långsiktigt livsmedelssystem i Skåne.
- Ett internationellt ledande koncept för hållbara och cirkulära livsmedelssystem i Skåne.
- Skåne till en internationell nod för hälsa, nutrition och hållbar mat.
- Skåne till en internationell nod för en digital konsumentmarknad och produktionssystem.
- Skåne till ett internationellt kunskapscentrum för framtidens livsmedelsproduktion, mat, hälsa och hållbarhet.

➤ **Utveckla potentialen kring ESS och MAX IV**

Uppbyggnaden av ESS och MAX IV innebär att två internationella forskningsanläggningar i världsklass utvecklas i Skåne. Deras potential för Sverige måste tas tillvara fullt ut. Det är viktigt att deras nationella betydelse uppmärksammas och att de blir en fundamental del av det nationella arbetet för Sveriges attraktivitet som forskningsnation. Det behövs en samlad nationell och regional satsning på:

- Ökad interaktion mellan anläggningarna, offentlig sektor och näringslivet.
- Utveckling av ekosystemet av företag och organisationer runt ESS och MAX IV.
- Regionala instegsmiljöer som stödjer användare att utföra experiment i ESS och MAX IV.
- Etablera samarbetsytor mellan näringslivet och industrinära forskning, som utvecklingen av funktionen industriellt användarkontor.
- Stimulera skånska aktörers involvering i instrument- och strålrörsutveckling i linje med en långsiktig målbild och strategi.
- Verka för att Sverige tillsammans definierar strategiskt viktiga områden för forskning, utbildning och innovation inom ramen för dessa forskningsmiljöer.

- Utveckla Science Village Scandinavia som forsknings- och innovationsarenan mellan ESS och MAX IV.

Insatser behöver ske i strategisk samverkan mellan regionala och nationella parter. SWEbeams rapport pekar bland annat på behovet av en nationell implementeringsplan för ESS och MAX IV.

Stärk företagens konkurrenskraft och säkra kompetensförsörjningen

- **Öka hållbarhet, omställningsförmåga och digitalisering i näringslivet**
Skåne står inför stora utmaningar vad gäller att stimulera framväxten av ett hållbart näringsliv som värnar värdefulla naturresurser och som genererar morgondagens lösningar på de stora samhällsutmaningarna, exempelvis miljö- och klimatpåverkan. Att på regional nivå stötta företag att utveckla hållbara affärsmodeller bidrar till att små och medelstora företag stärker sin tillväxt och konkurrenskraft. Detta medverkar också till att stärka de fyra perspektiven inom Smart Industri: *Industri 4.0, Hållbar produktion, Kunskapslyft industri, Testbädd Sverige*.

Ett antal frågor är viktiga för att säkerställa skånskt näringslivs omställnings- och innovationsförmåga, t.ex. digitalisering, innovationsledning och omställning till mer miljö- och klimatvänliga processer. Inom ramen för digitalisering är Digitala innovationshubbar ett intressant initiativ från EU-kommissionen som syftar till att skapa ett europeiskt nätverk av testmiljöer och expertis som gör det möjligt att utveckla och testa digitala innovationer. I Skåne verkar ett antal klusterorganisationer för etablerandet av en sådan hubb som kan stötta skånska företags digitalisering. Region Skåne tillsammans med flera klusterorganisationer i regionen, ser behov av framtida finansieringslösningar för denna etablering.

Sammantaget ser Region Skåne behov av ett tätare och mer långsiktigt samarbete mellan regional och nationell nivå i dessa frågor. Idag initieras många satsningar från nationell nivå. Dock är de ofta av kortsiktig karaktär, projektbaserade och med korta finansiella ledtider, och inte anpassade efter regionala förutsättningar. Det är önskvärt att ansvariga nationella myndigheter anlägger ett mer långsiktigt perspektiv samt förenklar genomförande och återrapportering av insatserna. Vi har sett en positiv utveckling där insamling av regionala erfarenheter har genomförts vid framtagande av nationella strategier och initiativ. Vi vill understryka att det är av stor vikt att det arbetssättet fortsätter och vidareutvecklas.

- **Öka internationaliseringen i näringslivet**
Goda förutsättningar för internationalisering och exportförmåga bidrar till långsiktig konkurrenskraft och utveckling i det skånska näringslivet. Det statliga främjandet av näringslivets export och internationalisering ska enligt regeringen särskilt stödja små och medelstora företag med information om

export, internationalisering, marknader, finansieringslösningar och garantier med mera. Utifrån regeringsuppdrag och Sveriges exportstrategi processleder Region Skåne regional exportsamverkan genom Exportcentrum Skåne. Syftet är att bidra till att fler företag i regionen ska kunna ta del av exportrelaterad information och få kontakt med rätt exportfrämjande organisation genom en ”no wrong door” princip. Denna samverkan ska långsiktigt leda till att internationaliseringsgraden och exportförmågan hos små och medelstora företag i Skåne ökar.

För att på bästa sätt leda detta arbete behövs en regional delaktighet i statens dialog med nationella myndigheter som deltar i det regionala utvecklingsarbetet, exempelvis organisationerna inom Regional Exportsamverkan. Bristande nationell samverkan mellan departement försvårar det regionala utvecklingsarbetet.

➤ **Skapa en stark utbildningsregion utifrån skånska kompetensbehov**

För att utbildningsutbudet bättre ska motsvara arbetsgivarnas kompetensbehov behövs ett stärkt regionalt inflytande över regional utbildningsplanering och dimensioneringen av yrkeshögskole-, högskole-, gymnasie- och vuxenutbildning. De YH-utbildningar som beviljas till Skåne, måste tydligare överensstämja med de skånska prioriteringarna kring kompetensbehov. Utbudet av Yrkesvux-utbildningar behöver breddas, stärkas och synliggöras främst inom det tekniska området. Utbudet av utbildningar måste också samordnas med arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildningar, för att på bästa sätt svara mot arbetsgivarnas behov av kompetens.

En föränderlig arbetsmarknad kräver flexibilitet och aktiva insatser för att stärka det livslånga lärandet. Validering och vidareutbildning behöver i större utsträckning kunna ske både inom Yrkesvux och YH-utbildningar. Lärosätena behöver öppnas upp för vidareutbildning i form av kortare kurser med upplägg anpassat för yrkesverksamma. Även påbyggnadsutbildningar, exempelvis inom skånska styrkeområden kopplat till Smart specialisering, skulle kunna ge företagen stärkt konkurrenskraft.

Många av de personer som står utanför arbetsmarknaden saknar gymnasieexamen och vuxna som vill läsa gymnasiekurser är oftast hänvisade till distansstudier. För att öka genomströmning i distansstudier kan lärcentrum spela en viktig roll. Tillgängligheten till utbildning på olika nivåer behöver spridas jämnare över Skåne och mer resurser bör allokeras till lärcentrumverksamhet. Söktrycket behöver också öka till utbildningar där arbetsgivare upplever stor brist. Insatser behövs för att synliggöra de möjligheter bristyrken erbjuder samt för att motverka könsbundna studie- och yrkesval. Individuella, både ungdomar och vuxna, behöver god vägledning för att kunna fatta välgrundade studie- och yrkesval. Sammantaget välkomnar Region Skåne att kompetensförsörjningsfrågorna lyfts högt upp på agendan och att det blir en tydligare samordning mellan de tre politikområdena; arbetsmarknad, utbildning och näringsliv.

➤ **Öka sysselsättningsgraden hos utrikes födda och nyanlända**

Skåne har landets lägsta sysselsättningsgrad. Det tar lång tid för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden. Många arbetsgivare har svårt att rekrytera rätt kompetens och främst efterfrågas personer med högre utbildning. Utbudet av arbetstillfällen som inte kräver yrkesutbildning är begränsat och det finns risk för undanträngningseffekter då nyanlända med akademisk utbildning tar jobb på en lägre kvalifikationsnivå.

En stor del av de som är inskrivna i etableringsuppdraget i Skåne har eftergymnasial utbildning. Nyanlända akademiker har stor potential att etablera sig på arbetsmarknaden. En orsak till att många akademiker befinner sig utanför arbetsmarknaden är att samma insatser ges till alla ”nyanlända”, en grupp som är väldigt heterogen. ”Lika för alla”-metoder är problematiska och kan förlänga processen för högt motiverade personer i efterfrågade yrken att snabbt komma i arbete. Inom kompetensplattformen i Skåne har en grupp arbetat med olika pilotprojekt för att ta fram metoder som kortar nyanlända akademikers väg till arbetsmarknaden och kartlagt hinder och åtgärdsförslag för snabbare etablering, exempelvis:

- Ett utökat uppdrag till lärosäten för högutbildade migranter som inte har hunnit avsluta sin utbildning i hemlandet.
- För akademiska yrken, förutom legitimationsyrken, behövs intensiva utbildningar förlagda till lärosäten och framtagna i samarbete med arbetsgivare. AFs resurser för arbetsmarknadsutbildningar måste kunna användas till detta.
- Utrikes födda akademiker bör erbjudas möjlighet att studera svenska på ett lärosäte i upplägg och tempo anpassat för högutbildade. Betygsrätt i SFI bör därför kunna tilldelas lärosäten.
- Specifika resurser bör tillföras lärosätena i regionen för att bygga ett gemensamt regionalt centrum för utrikes födda migranter som blir ”en dörr in” för vägledning, validering, möten med yrkesverksamma, arbetsgivare, universitetslärare, frivilligorganisationer med flera som hjälper till med att skapa kontakter och göra välgrundade val om framtida studier och karriär.

Då många arbetsgivare efterfrågar goda språkkunskaper och avslutad gymnasieutbildning vid rekrytering är en väl utvecklad och regionaliserad vuxenutbildning och validering, samt förenklade övergångar mellan SFI, yrkes- och yrkeshögskoleutbildningar prioriterade utvecklingsområden. Det behövs också fortsatta insatser för att förändra strukturer och normer på arbetsmarknaden, exempelvis vid rekrytering.

➤ **Utveckla talangattraktion och förbättra mottagandet**

Forskningsanläggningarna ESS och MAX IV, de skånska lärosätena och många företag behöver rekrytera spjutspetskompetens som inte finns tillgänglig på den svenska arbetsmarknaden. För att locka till sig internationella talanger behöver Skåne vara en globalt attraktiv region vad gäller miljö, arbetsmarknad, service och mottagande. Här behövs förstärkta och samordnade insatser mellan lokal, regional som nationell nivå.

International Citizen Hub i Lund är en satsning som arbetat fram ett koncept för ett kvalificerat mottagande av talanger och medföljande. Initiativet, som finansieras av Lunds kommun tillsammans med Region Skåne och Malmö stad, behöver utvecklas i samarbete med tydliga nationella satsningar.

Huvudprioritering: Binda samman arbetsmarknaden

Denna prioritering relaterar främst till den regionala utvecklingsstrategins ställningstagande: *Skåne ska dra nytta av sin flerkärniga ortstruktur*. RUS betonar att Skånes unika variation av orter och städer och skogar, åkrar och hav inom en relativt liten yta med hög tillgänglighet gör regionen attraktiv. Skåne är samtidigt delat och består i princip av två arbetsmarknadsregioner. Genom att stärka tillgängligheten och binda samman Skåne, utveckla möjligheten att bo och verka i hela Skåne samt stärka stad och landsbygd utifrån sina respektive behov säkerställs en hållbar utveckling för invånare i hela regionen. Nedanstående delprioriteringar är viktiga för framtiden:

Stärk Skånes flerkärniga ortstruktur

- **Utveckla storstad och landsbygd i ett regionalt helhetsperspektiv**

Den flerkärniga ortstrukturen är en av Skånes styrkor och är också något som skiljer Skåne från andra storstadsregioner. Med sina många städer och tätorter har Skåne en tätare ortstruktur än andra delar av landet och de korta avstånden medför förutsättningar för god tillgänglighet. Trots detta har Skåne inte utvecklats såväl som det finns förutsättningar för och interaktionen mellan Skånes olika delar behöver förbättras. Målbilden är att Skåne ska fungera som en gemensam funktionell arbetsmarknadsregion. Skånes kommuner har både uttalade stads- och landsbygdsutmaningar. I Malmö finns det exempelvis uttalade storstadsutmaningar, liksom Göteborg och Stockholm samtidigt som det också finns landsbygdsområden med andra angelägna utvecklingsbehov. Det framtida regionala tillväxtarbetet måste adressera både de möjligheter och utmaningar som denna dynamik innebär.
- **Ta fram en regionplan som stärker Skåne**

Tillsammans med de skånska kommunerna arbetar Region Skåne för att skapa hållbara fysiska strukturer. Arbetet sker genom samplanering av bebyggelsestruktur med infrastruktur och grönstruktur i syfte att skapa attraktiva livsmiljöer. Detta är ett sätt att arbeta med regionala fysiska strukturer utifrån det regionala utvecklingsansvaret. Från 1 januari 2019 infördes nya bestämmelser i Plan- och bygglagen om regional fysisk planering som innebär att Region Skåne ska ta fram en regionplan. Att stärka och utveckla den skånska flerkärnigheten kommer att vara ett fortsatt centralt begrepp i regionplaneringen. Region Skåne välkomnar uppdraget att ta fram en regionplan vilket kommer att göras med utgångspunkt i nuvarande regionala strategier och i tät dialog med de skånska kommunerna, för att bli ett planeringsunderlag som kan användas av alla parter.

En hållbar mark- och vattenanvändning ska säkerställas genom en aktiv, medveten och långsiktig regional planering. Det gäller bland annat att skapa förutsättningar för ökat bostadsbyggande, koppla samman utvecklingen av bebyggelse och kollektivtrafik och samtidigt hushålla med den värdefulla åkermarken.

➤ **Säkra fortsatt bredbandsutbyggnad i Skåne**

Den ökande digitaliseringen i samhället ställer allt högre krav på tillgång till bredband med hög överföringshastighet. Möjligheten att koppla upp sig har stor betydelse för hur privatpersoner, näringsliv och föreningsliv kan nyttja digitaliseringens möjligheter. Under senare år har utbyggnadstakten ökat, både på landsbygd och i tätort, men den behöver öka ytterligare, särskilt på landsbygden, för att det regionala målet för år 2020 ska kunna nås. En anledning till att utbyggnaden på landsbygden ligger så långt efter är de höga anläggningskostnaderna. Här behövs både finansiella och strategiska insatser för att säkerställa en jämn fördelning av utbyggnad över hela länets yta. I nuvarande programperiod har Region Skåne arbetat med stöd av europeiska regionalfonden för att kartlägga behov av bredbandsutbyggnad i Skåne. Investering för bredband har funnits inom ramen för Landsbygdsprogrammet. I kommande programperiod kommer Skåne fortsatt ha stora behov av investeringar i bredband.

➤ **Säkra regional elförsörjning**

Svenska kraftnät, som äger och utvecklar för det svenska stamnätet, har som mål att driftsätta en ny mottagarstation i Skåne. Dessvärre har projektet blivit kraftigt försenad och är en av anledningarna till att Skåne nu hotas av el-/effektbrist. Utöver det pågår planering för flera etableringar av större el-intensiva anläggningar i Skåne, vilket påverkar behovet av el-energi ytterligare framöver. Ett exempel är elektrifieringen av stadstrafiken i Malmö, Landskrona, Trelleborg och Ystad samt att järnvägsnätet på vissa sträckor i Skåne är i behov av stora effektförstärkning, exempelvis fyrspårsutbyggnaden Malmö- Hässleholm.

Det behövs ökad transparens för hur utbyggnaden av det nationella elnätet planeras. Planeringen av framtida nationella elnätsinvesteringar behöver ta hänsyn till regionala tillväxtpotentialer för att på så sätt säkerställa att framtida industrietableringar och andra investeringar möjliggörs i regionerna. En framtida möjlighet för att säkerställa detta skulle kunna vara att ge regionerna, i nära samarbete med kommunerna, ansvar för att ta fram regionala planer för det långsiktiga effektbehovet. Ett sådant uppdrag kan jämföras med det nuvarande uppdraget att ta fram regionala transportinfrastrukturplaner.

Utveckla ett hållbart skånskt transportsystem

➤ Utveckla pendlings- och cykelmöjligheter i hela Skåne

En väl utbyggd transportinfrastruktur av hög kvalitet är en nödvändig förutsättning för att binda samman Skåne. Med en tät ortstruktur finns goda möjligheter till ett ökat kollektivt resande och behoven av utökade pendlingsmöjligheter är stora i de skånska kommunerna och för näringslivet.

Kollektivtrafiken växer i Skåne, resandet med lokal- och regionaltåg har mer än fyrfaldigats de senaste 20 åren. Samtidigt sker endast 15 procent av personresorna i regionen med kollektivtrafik, betydligt mindre än i övriga storstadsregioner. Genom ytterligare satsningar på kollektivtrafik stärks barn och ungas, samt äldres möjligheter att transportera sig samtidigt som arbetsmarknaden binds samman när tillgängligheten till arbetstillfällen ökar. Satsningar på Skånebanan samt Ystad-Österlenbanan är exempel på åtgärder som behövs för att öka tillgängligheten i öst-västlig riktning.

Skåne har även höga ambitioner för cykelutveckling i regionen och ser behov av förändringar i planeringsprocesser och nationella styrmedel. Med ökade planeringsramar kan länsplaneupprättaren i nära samarbete med kommunerna prioritera cykelinfrastruktur genom statliga cykelvägar och statlig medfinansiering till kommunal cykelinfrastruktur. En effektivare cykelplanering kräver också lösningar av ett antal juridiska hinder, exempelvis kopplat till markåtkomst.

➤ Utveckla Skåne till en hållbar gods- och logistikregion

Skåne är en transitregion som binder samman Sverige med övriga Europa, vilket medför en hård belastning på regionens väg- och järnvägar. Vaghuvudstråken är redan idag trängselutsatta samtidigt som vägtransporterna i Skåne förväntas öka i framtiden. Region Skåne ser sammantaget att det kommer krävas framtida åtgärder på de skånska vägarna, framförallt på E6. Även kapacitetsutnyttjandet på det skånska järnvägsnätet är mycket högt, och tio av landets hårdast belastade järnvägssträckor finns i Skåne. Även med planerade investeringar fram till år 2030 kommer järnvägen i Skåne inom en snar framtid vara svårt överbelastad. För att motverka kapacitetsbrist, flaskhalsar och underhållsbrist i det skånska järnvägsnätet behövs nya investeringar liksom utökade underhålls- och trimningsåtgärder.

För att klara ökande volymer och samtidigt leva upp till regionala och nationella miljö- och klimatmål, behöver en betydligt större andel av godset genom Skåne transporteras effektivare, med sjöfart närmre sin slutdestination, på järnväg samt i fordon med fossilfria drivmedel. De skånska hamnarna är en viktig del av hela gods och logistiksystemet och för att avlasta vägtransporterna.

- **Prioritera utbyggnad av planerad höghastighetsbana**
Eftersom södra stambanan redan är mycket ansträngd är det högst prioriterat att den planerade höghastighetsbanans sträckning i Skåne ska ha en så tidig byggstart som möjligt i planperioden 2022-2033. Med Skånebanans utbyggnad kopplas den nya stambanan tydligt till och stärker det regionala transportsystemet. Region Skåne förordar en lånefinansierad utbyggnad av den nya stambanan genom Sverige, för att säkerställa finansiering för andra behövliga insatser inom den befintliga infrastrukturen.

- **Förverkliga nya Öresundsförbindelser genom smarta finansieringslösningar**
Gränsöverskridande transporter är viktiga för Skåne som en gräns- och transitregion med stor andel av Sveriges import och export av gods samt betydande arbetsmarknadspendling över Öresund. Dagens system med endast en fast förbindelse – Öresundsbron – medför kapacitetsbegränsningar och sårbarheter i transportsystemet. Med Fehmarn Bält-förbindelsen förväntas också godsflödena till och genom Skåne att öka.

Region Skåne ser ett behov av nya Öresundsförbindelser som skapar mer kapacitet för de gränsöverskridande transporterna samtidigt som sårbarheten minskar genom ökad redundans. I förverkligande av nya Öresundsförbindelser måste alternativa finansieringslösningar övervägas, i syfte att få en förbindelse på plats som kan möta framtiden ökande transportbehov.

Huvudprioritering: Välmående människor och miljö

Denna huvudprioritering relaterar främst till den regionala utvecklingsstrategins ställningstaganden: *Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet, Skåne ska utveckla morgondagens välfärdstjänster samt Skåne ska dra nytta av sin flerkärniga ortstruktur*. RUS betonar framförallt att Skånes befolkning mår bra och lever allt längre, men samtidigt begränsas idag många människors liv av ohälsa, arbetslöshet och utanförskap. Genom att arbeta för en förbättrad och mer jämlik hälsa och dra nytta av kulturen som utvecklingsfaktor kan fler människor må bättre i framtiden. Det är viktigt att säkerställa att platsen Skåne mår bra och att agera kraftfullt för att lösa miljöutmaningar både globalt och lokalt. Långsiktig bostadsförsörjning och markanvändning är angelägna frågor som påverkar människors och miljöns välmående. Nedanstående delprioriteringar är viktiga för framtiden:

Stärk skåningarnas livskvalitet

- **Bättre hälsa för fler – utveckla framtidens hälsosystem**
God och jämlik fysisk och psykisk hälsa samt en välfungerande hälso- och sjukvård är nyckelfaktorer för skåningarnas livskvalitet.

Ökad psykisk ohälsa i synnerhet bland unga, ökning av livsstilssjukdomar och en åldrande befolkning inverkar både på livskvalitet och vård- och

omsorgsbehov. Rekryteringsbehovet av kompetent vårdpersonal blir allt större, och det behövs stora investeringar inom sjukvårdssektorn. Resurs- och finansieringsfrågan blir allt mer central i framtiden.

Framtida utmaningar måste lösas genom en samlad satsning på en ny gemensam helhet, ett hälsosystem. Det omfattar såväl hälsopromotion, omsorg, sjukdomsprevention och sjukvård. Det framtida hälsosystemet ska främja medborgarnas hälsa genom goda levnadsvillkor, förbättrade levnadsvanor och erbjuda god sjukvård när detta krävs. Digitala system är en viktig faktor för att skapa sammanhängande och effektiva vårdverktyg.

Region Skåne ser behov av att utveckla arbetssätt som har ett socialt investeringsperspektiv. Investeringar i hälsa ställer krav på ökat samverkande ledarskap som utmanar och överbryggat organisatoriska och kulturella skillnader mellan olika offentliga, privata och idéburna samhällsaktörer. Genom att i tidigt skede investera i människors hälsa sparar samhället in på utgifter på lång sikt och får mer resurser över till andra välfärdsområden.

För att utveckla det framtida hälsosystemet krävs nya synsätt, nya finansieringsmodeller och ett utvecklat nationellt och regionalt samarbete. Det behövs ökad samverkan mellan regionerna och de statliga myndigheterna bland annat för att skapa en mer utvecklad och sammanhållen infrastruktur för kunskapsuppbyggnad och evidensförsörjning inom hela välfärdsområdet, samt för att möjliggöra långsiktiga samverkans- och finansieringsmodeller över organisationsgränserna.

Framtidens hälsosystem är också starkt sammankopplat med huvudprioriteringen ”Fler i arbete och stärkt produktivitet”, där en god regional utveckling med hög sysselsättningsgrad, nya sociala innovationer och stark tillväxt leder till både ökad livskvalitet och större skatteintäkter för att finansiera välfärdstjänsterna.

➤ **Säkra en bättre balans på bostadsmarknaden**

De senaste åren har befolkningen i Skåne ökat kraftigt samtidigt som bostadsbyggandet varit relativt högt. Trots det högre bostadsbyggandet finns det bostadsbrist i Skåne till stor del beroende på att de som behöver bostäder inte har ekonomiska möjlighet att efterfråga nyproduktionen. Växande sociala klyftor skapar en tudelad bostadsmarknad.

Region Skåne tar sedan hösten 2018 fram en bostadsbyggnadsprognos utifrån hushållsammansättningen i den årliga befolkningsprognosen. Region Skåne kommer också, med start i år, att komplettera bostadsbyggnadsprognosen med en skattning av bostadsefterfrågan. Detta är ett utvecklingsarbete som görs tillsammans med Sveriges Byggingustrier Syd för att skaffa bättre gemensam kunskap om den skånska bostadsmarknaden. Bland annat tydliggörs skillnaden mellan det

demografiskt framräknade bostadsbyggnadsbehovet och hushållens möjlighet att efterfråga på olika skånska bostadsmarknaderna.

Region Skåne har sedan 2014 koordinerat ett Skånskt bostadsnätverk tillsammans med Länsstyrelsen Skåne och Kommunförbundet Skåne. Nätverket är ett viktigt forum för samverkan och diskussion om den skånska bostadsmarknaden. Det som tydligast efterfrågas av bostadsmarknadens aktörer i Skåne är en tydlig och långsiktig nationell bostadspolitik utifrån breda politiska överenskommelser. Skillnaden mellan behovet av bostäder och de skånska hushållens möjlighet att efterfråga bostäder kommer inte att kunna lösas enbart på lokal eller regional nivå och den kommer inte heller att kunna lösas enbart av marknaden.

- **Förbättra integrationsprocesser, öka inkludering och tillitskänsla**
Flera av de skånska aktörerna lyfter fram ökad otrygghet, utanförskap, segregation och integration som viktiga utmaningar som behöver adresseras brett. Det krävs sektorsövergripande samverkan på flera nivåer – mellan myndigheter, näringsliv, idéburen sektor, kommuner och regionalt utvecklingsansvariga – för att öka graden av inkludering, tillit och trygghet för medborgarna, för att utveckla en förbättrad integrationsprocess och för att bryta långtidsarbetslöshet med mera.

Detta hänger nära samman med den huvudprioritering som handlar om *Fler i arbete och stärkt produktivitet*, där kompetensförsörjning, omställning på arbetsmarknaden och ökad sysselsättningsgrad för utrikes födda/nyanlända är några av nyckelprioriteringarna.

- **Stärk kulturens roll för livskvalitet och regional utveckling**
Kulturen är viktig för Skåne och skånsk utveckling. Det finns ett egenvärde i att ha ett starkt kulturliv, eftersom kulturen berikar både intellektuellt och själsligt. Samtidigt kan kulturen fungera som ett instrument för folkhälsa, integration och för att stötta barns och ungas kreativitet. Kunskapen om detta ska genomsyra Region Skåne. Samverkan med hälso- och sjukvården för natur- och kulturinslag i vården av olika slag är viktig. Samarbeten mellan folkhögskolor, studieförbund, kulturinstitutioner och andra aktörer är betydelsefulla byggstenar för att långsiktigt stärka social hållbarhet, öka medborgarnas delaktighet och tillgängliggöra kulturen.

I arbetet för en tillgänglig kultur innebär utvecklingen kring digitalisering nya möjligheter. Företag och entreprenörer som bygger sin verksamhet på kultur bidrar till hållbar tillväxt, attraktivitet och livskvalitet i hela Skåne.

Utveckla lösningar på Skånes klimat- och miljöutmaningar

- **Anpassa Skåne till ett förändrat klimat**
Som ansvarig för hälso- och sjukvården har Region Skåne ett särskilt ansvar för att det finns en skånsk beredskap inför de nya folkhälsoproblem som följer på ett förändrat klimat. Region Skåne var delaktig i skapandet av en

beredskapsplan för värmebölja som togs fram tillsammans med bland andra arbets- och miljömedicin vid Lunds universitet och Umeå universitet. Planen har bidragit till att majoriteten av Skånes kommuner idag har kännedom om riskerna med höga temperaturer och inkluderar detta i sitt risk- och sårbarhetsarbete. Den skånska beredskapsplanen har legat till grund för de nationella riktlinjer för värmeböljor som Folkhälsomyndigheten nu har lanserat.

En förutsättning för en hållbar stadsplanering, regional utveckling och folkhälsa är ett aktivt arbete med klimatanpassning. Kustkommunerna i Skåne har ett särskilt problem med stigande havsnivåer och stranderosion, vilket kräver ökad kunskap och ansvarsfulla insatser med hänsyn till detta. De skånska kommunernas arbete med klimatanpassning innebär åtgärder som bidrar till att värna ekonomiska, ekologiska och sociala värden. Det finns stora behov av bland annat kunskapsuppbyggnad och investeringar för klimatanpassningsåtgärder för att klara de framtida utmaningarna. Ökad kunskap och samsyn är nödvändigt för att få till åtgärder som är långsiktigt hållbara. En omfattande lokal, regional och nationell samordning, tydlig ansvarsfördelning och finansiella resurser är nödvändig för att genomföra ändamålsenliga klimatanpassningsåtgärder.

➤ **Säkra en hållbar mark- och vattenanvändning**

Det krävs stora insatser för nå de skånska miljömålen till år 2020. I det tätbefolkade Skåne är det mycket viktigt att arbeta aktivt för en hållbar mark- och vattenanvändning. Detta omfattar bland annat vattenanvändning, användning av jordbruksmark, naturskydd, kulturskydd, planfrågor och näringsliv. Tillgången till rent vatten är avgörande för Skånes utveckling. Samma sak gäller för naturmiljön och den skånska åkermarken, som är i världsklass och en viktig resurs både regionalt och nationellt. Det är en utmaning att skapa förutsättningar för ökat bostadsbyggande och samtidigt hushålla med åkermarken och ta hänsyn till andra allmänna intressen.

➤ **Säkra omställningen till fossilfria drivmedel**

För att kunna förhindra klimatförändringarna och dess effekter krävs det en högre omställningstakt till fossilfria drivmedel inom transportsektorn. Insatser för att stärka innovationssystemen ska bidra till utveckling av teknik, infrastruktur och marknad för hållbara fossilfria drivmedel såsom el, biogas, biodiesel, vätgas, biometanol och bioflygbränsle. En omställning är nödvändig inom alla delar av transportsektorn; vägtrafik, luftfart och sjöfart. Som ett led i omställningsarbetet till förnybar energi ska Skåne även verka för att minska användningen av fossila drivmedel i arbetsfordon och maskiner inom skogs- och jordbruksnäringar samt industri- och byggsektorn.

För att öka tillgängligheten till alternativa fossilfria drivmedel är det viktigt att stödja utbyggnaden av infrastruktur för dessa. Det behövs också insatser som ökar efterfrågan av både personfordon och tunga fordon för godstransporter. Att som transportköpare ställa krav på fossilfria transporter vid upphandling har en teknikdrivande effekt.

Den regionala utvecklingsstrategin har målet om ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne 2030. Om målet ska nås krävs insatser på alla nivåer i samhället och av alla samhällsaktörer. Rådigheten på regional och lokal nivå är på vissa områden stor men otillräcklig för att bidra till en genomgripande omställning. Därför behövs en samordnad och gränsöverskridande klimatpolitik mellan lokal, regional, nationell och EU-nivå. Långsiktiga och förutsägbara styrmedel behövs för att möjliggöra hållbara satsningar på biodrivmedel och infrastruktur.

➤ **Främja hållbart resande**

För att säkra en hållbar omställning av transportsystemet i takt med att Skåne binds samman har ett andelsmål för samtliga transportslag tagits fram för Skåne. Färdmedelsmålet innebär, förutom att kollektivtrafiken ska svara för 40 procent av de motoriserade resorna, även att andelen resor med cykel och gång ska öka. Färdmålet för det skånska transportsystemet nås delvis med hjälp av investeringar, men också genom att uppmuntra människor att göra hållbara resval. Mobilitetsplan för Skåne pekar ut ett antal verktyg och samverkansområden att arbeta med för att öka det hållbara resandet. Mycket av arbetet sker i nära samverkan med Skånes kommuner, men det är också viktigt att Trafikverket tillåts arbeta med så kallade steg 1- och steg 2-åtgärder även på statlig/regional infrastruktur. Stadsmiljöavtalen är ett bra verktyg för kommuner att arbeta med för att främja ett hållbart resande, även om dessa skulle behöva utvecklas så att kommuner med mindre tätorter också kan ta del av de statliga bidragen.

Bilaga 3 – Skånes prioriteringar för den framtida sammanhållningspolitiken 2021-2027

Sammanhållningspolitiken har stor betydelse för att skapa sysselsättning och tillväxt i Skåne och är ett viktigt verktyg för att genomföra Skånes regionala utvecklingsstrategi (RUS), Det Öppna Skåne 2030. Region Skåne ser att sammanhållningspolitiken kommer vara lika betydelsefull framöver i genomförandet av RUS och för prioriteringarna som lyfts i bilaga 2.

Prioriteringarnas koppling till EU:s fem tematiska mål

Region Skåne har noterat att EU-kommissionen i sin landrapport för Sverige endast föreslår framtida investeringar inom tematiskt mål 1 och tematiskt mål 4. I Skåne finns stora behov av insatser inom områdena innovation, näringsliv, arbetsmarknad och utbildning i kommande programperiod. På det sättet är Region Skåne enig med EU-kommissionens bedömning. Samtidigt finns det fortsatt stora investeringsbehov i Skåne kopplat till omställning av transportsystemet, minskade CO2-utsläpp, bredbandsutbyggnad, hållbar stadsutveckling och lokalt ledd utveckling. Region Skåne ser att EU-medel måste komplettera nationella och regionala medel. Det är viktigt att nationell nivå, tillsammans med regionerna, utformar lämpliga nationella och regionala program och hittar alternativa finansieringsmöjligheter för de investeringsprioriteringar som inte kommer att omfattas av den framtida sammanhållningspolitiken. Kommande EU-program måste utformas utifrån regionala och lokala behov och det är därför fortsatt viktigt att det finns en flexibilitet för regionerna att välja vilka tematiska mål som ska finansieras.

Region Skåne anser att det är positivt med den övergripande tematiska inriktning för fonderna som föreslås av EU-kommissionen. Den stämmer väl överens med RUS och de övergripande hållbarhetsutmaningarna som anges i Agenda 2030. De fem målen relaterar också väl till utpekade prioriteringar i detta dokument. Särskilda kopplingar kan göras mellan EU:s tematiska målsättningar och de skånska prioriteringarna:

1. Ett smartare Europa

Inom tematiskt område 1 finns tydliga kopplingar till Skånes huvudprioritering *Fler i arbete och stärkt produktivitet*.

I nuvarande regionalfondsprogram för Skåne-Blekinge identifieras låg innovationsgrad, låg internationaliseringsgrad och låga exportvärden som regionens främsta utmaningar. Samtidigt finns goda regionala förutsättningar att utnyttja mångfalden av arbetskraft bättre. Många projekt inom regionalfonden Skåne-Blekinge har bidragit till att stödja företags kapacitet att utvecklas på regionala, nationella och internationella marknader samt att främja innovationsprocesser. Utvärderingar har visat att projekten lyckats väl med att nå utvalda branscher som omfattar både män och kvinnor. Region Skåne ser behov av fortsatt finansiering för att stärka företagens konkurrenskraft.

Region Skåne ser en outnyttjad potential i socialfonden som kan användas för att få fler i arbete och stärka Skånes produktivitet. Region Skåne skulle i högre grad vilja nyttja PO1 *Kompetensförsörjning* inom socialfonden till att stärka spetskompetensen i regionala företag inom regionens styrkeområden. Region Skåne ser det som viktigt att det finns ett tätt samarbete mellan framskrivning och genomförande för ERUF och ESF i kommande programperiod, för att kunna skapa synergier och anpassa programmen till regionala och lokala behov.

Flera av de skånska utvecklingsaktörerna lyfter fram Interreg-programmen som en viktig finansieringskälla för gränsregionala innovationssatsningar. Region Skåne vill i kommande programperiod fortsatt arbeta med att utveckla regionens innovativa kapacitet genom smart specialisering. Detta kan med fördel göras med hjälp av regionalfonden, men också inom de Interreg-program som omfattar Skåne. Möjligheten till att utnyttja synergier med andra EU-program kan också bidra till att ytterligare utveckla området. Ett exempel som bör kunna finansieras inom ERUF är forskningsanläggningarna ESS och MAX IV, som inte bara är viktiga för Skåne utan för hela Sveriges innovationskapacitet.

2. Ett grönare Europa

Inom tematiskt område 2 finns kopplingar till Skånes huvudprioritering *Välmående människor och miljö*.

Skåne förväntas inte nå något av de regionala miljömålen till år 2020, vilket medför behov av kraftfulla insatser på området framöver. I nuvarande programperiod har söktrycket inom *koldioxidsnål ekonomi* i regionalfonden Skåne-Blekinge varit svagare än förväntat, bland annat på grund av konkurrens från nationella medel inom samma område. Region Skåne ser att finansiering inom det tematiska området kommer att behövas regionalt även i framtiden. Nationell nivå bör verka för att skapa goda förutsättningar mellan nationell finansiering och EU-finansiering inom miljöområdet.

De Interregprogram som omfattar Skåne är viktiga finansieringskällor för insatser som främjar klimat, miljö och grön omställning. För såväl Interreg ÖKS, Östersjön, Södra Östersjön och Nordsjön finns tydliga kopplingar till både grön och blå tillväxt. Region Skåne ser att finansiering för gränsregionalt samarbete inom dessa tematiska områden kommer behövas även i framtiden.

3. Ett mer sammanlänkat Europa

Inom tematiskt område 3 finns tydliga kopplingar till Skånes huvudprioritering *Binda samman arbetsmarknaden*.

Det finns direkta kopplingar till regionalfonden Skåne-Blekinges nuvarande Insatsområde för bredband. Det finns fortsatta behov att utveckla tillgången till bredband i regionen. Möjligheten att driva projekt inom området har funnits under nuvarande programperiod. Det är dock viktigt att säkerställa

kopplingarna till andra nationella initiativ och landsbygdsprogrammet så att pengarna nyttjats optimalt. Region Skåne ser positivt på Post och Telestyrelsens rekommendation från 2017 om att det i kommande programperiod ska finnas ett nationellt stödprogram för bredbandsutbyggnad.

De Interreg-program som omfattar Skåne är viktiga finansieringskällor för gränsöverskridande projekt på transportområdet. Det handlar framförallt om framtagandet av analyser för gränsöverskridande transporter men också om omställning till hållbara transporter. Region Skåne kan konstatera att flera av de analyser och samarbetsplattformar som skapats genom Interreg inte hade tagits fram eller etablerats utan projektförfinansiering. Nationell transportplanering saknar ofta ett gränsöverskridande fokus och därför behöver fortsatta finansieringsmöjligheter inom transport finnas i Interreg. Det finns potential att utveckla synergier med andra fonder och program inom transportområdet. Ett exempel är fonden för ett sammanlänkat Europa, dit utredningar och analyser inom Interreg-programmen i högre utsträckning skulle kunna växlas upp till konkreta investeringsprojekt.

4. Ett mer socialt Europa

Inom tematiskt mål 4 finns kopplingar till Skånes huvudprioriteringar *Fler i arbete och stärkt produktivitet* samt *Välmående människor och miljö*.

Idag finansierar Socialfonden flera viktiga satsningar i Skåne som skapar jobb samt stärker näringslivet och kompetensen hos individer. Efterfrågan på socialfondsmedlen är god och det finns förutsättningar att uppnå målen i programmet. Socialfonden har framgångsrikt gjort skillnad på individnivå medan strukturella förändringar har varit en större utmaning.

Det nuvarande Socialfondsprogrammets insatsområde PO2 *Öka övergångarna till arbete* är ett viktigt verktyg för att inkludera individer som står långt ifrån arbetsmarknaden. I Skåne finns behov av att fortsatt arbeta med denna målgrupp. För att lyckas krävs nära samverkan mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och kommunerna. Socialfonden kan även bidra till att minska den växande ohälsan i regionen. Det behöver fortsatt finnas medel att satsa på ungdomar, utrikes födda och personer med funktionshinder. Dessa grupper skulle i högre utsträckning kunna bidra till att stärka den skånska arbetsmarknaden och produktiviteten. I nästa programperiod bör man arbeta med insatser som mer framgångsrikt resulterar i förändringar på en strukturell nivå.

5. Ett Europa närmare medborgarna

Region Skåne ser att det finns kopplingar mellan tematiskt mål 5 och prioriteringarna ovan.

Det finns behov av att fortsatt kunna arbeta med hållbar stadsutveckling inom Regionalfondsprogrammet Skåne-Blekinge. För att skapa en regional och lokal relevans behöver hänsyn tas till Skånes flerkärniga ortstruktur. Medlen bör kunna användas till fler städer än Malmö, vilket inte varit

möjligt under nuvarande programperiod. Regionen behöver ett tydligt mandat att forma inriktningen för detta insatsområde tillsammans med kommunerna så att lokala behov och förutsättningar kan tillgodoses.

Ett annat område med kopplingar till det tematiska området är Lokalt ledd utveckling (LLU) genom leadermetoden. Flera skånska aktörer lyfter fram goda erfarenheter av arbetet med LLU och Leader och har stora förhoppningar om att flerfondssamarbetet för LLU ska fortsätta i kommande programperiod. Region Skåne ser att detta är en viktig möjlighet för att främja utvecklingsarbete i hela Skåne, inklusive i landsbygdsområdena. Genom LLU kan också möjligheterna att hitta synergier mellan urban- och landsbygdsutveckling, i och mellan programmen, stärkas.

Förutsättningar för ett effektivt framtagande och genomförande av kommande EU-program

Utöver de tematiska kopplingarna finns det ett antal förutsättningar som Region Skåne ser som viktiga för att göra sammanhållningspolitiken till ett så effektivt instrument som möjligt för den regionala utvecklingen:

➤ **Regionalt framtagande av kommande EU-program**

För att sammanhållningspolitiken ska göra nytta och få avsedd effekt är det avgörande att regionerna får ett tydligt mandat att ta fram kommande regionala program för Regionalfondsprogram. För det nationella socialfondsprogrammet krävs ett upplägg likt det nuvarande, med en tydlig regional handlingsplan, en regional pott pengar och ett regionalt beslutsfattande. Region Skåne måste involveras tidigt i såväl omvärldsanalysen som i framskrivningen av programmet, samt leda framtagandet av den regionala handlingsplanen. Utöver det behöver Region Skåne få möjlighet att aktivt delta i framtagandet av samtliga territoriella program som omfattar Skåne. Region Skåne ser det som särskilt relevant att få ett mandat och uppdrag att ta fram kommande Interreg ÖKS-program.

Region Skåne efterfrågar en så transparent programskrivningsprocess som möjligt, med en tydlighet kring roller, ansvarsfördelning, tidplan och leveranser. Exempelvis bör regionerna i god tid få ta del av förslagen till valbara indikatorer och ha möjlighet att påverka vilka indikatorer som blir styrande i kommande program.

Ett sätt att stärka den regionala förankringen av EU-programmen skulle vara att införa formella regionala kontaktpunkter som kan vara förvaltande myndighets och sekretariatens förlängda arm i regionerna. Detta finns redan idag inom exempelvis Interreg Södra Östersjöprogrammet.

➤ **Partnerskapsöverenskommelsen**

Principen om flernivåstyre och partnerskap utgör kärnan i regionalpolitiken. Detta är också viktigt för strukturfondsprogrammets förankring och genomslag lokalt och regionalt. Om Sverige inte längre ska omfattas av en obligatorisk partnerskapsöverenskommelse behöver regeringen säkerställa

det regionala och lokala inflytandet genom en tydlig nationell överenskommelse som befäster målsättningar, prioriteringar och ansvarsfördelning för fondernas användning i Sverige. Utformningen av överenskommelsen bör ske tillsammans med regionala och lokala parter och vara juridiskt bindande. Ur regional synpunkt bör också den europeiska jordbruksfonden inkluderas tillsammans med ESI-fonderna i en sådan nationell överenskommelse.

➤ **Bibehållna geografier för strukturfondsprogrammen**

Skånska aktörer har idag ett aktivt deltagande i de Interreg-program som omfattar Skåne. För Skånes utveckling är det viktigt att behålla möjligheten till samarbete över sjö- och havsgränser och nuvarande programgeografier. Det ger möjlighet att kunna vidareutveckla de samarbeten och investeringar som byggts upp med våra grannregioner och ta tillvara nuvarande erfarenheter in i nästa programperiod. I det gränsöverskridande samarbetet är det för Skåne särskilt viktigt att programmen Interreg ÖKS och Södra Östersjön får en fortsättning i nästa programperiod.

Region Skåne ser att Interreg ÖKS kan användas som ett verktyg för att stärka och integrera arbetsmarknaden mellan Sverige och Danmark. I Öresundsområdet finns goda erfarenheter och strukturer som skapats under tidigare programperioder som behöver kunna vidareutvecklas. Att till exempel lösa gränshinder för arbetspendlare är ett långsiktigt arbete som kräver fortsatt finansiering. Även de transnationella programmen Interreg Nordsjön och Östersjön är viktiga för Skåne. Sammantaget efterfrågar Region Skåne att erfarenheterna från nuvarande programperiod fortsatt förvaltas inom samma programgeografier.

➤ **Nationellt stöd vid sänkt medfinansiering inom Regional- och Socialfonden**

Enligt EU-kommissionens förslag till förordningar för nya fonder skulle skånska projektaktörer få möjlighet till 40 procent i EU-finansiering jämfört med nuvarande 50 procent. För att kunna fullfölja viktiga satsningar menar Region Skåne att en eventuell minskning av EU-finansiering bör kompenseras i motsvarande grad exempelvis inom de nationella anslagen för regional tillväxt. Socialfondens minskning bör på liknande sätt kompenseras i de nationella anslagen till förvaltande myndighet. Denna ståndpunkt har även framkommit i dialogen med andra aktörer i Skåne.

➤ **Underlätta gränsregional samverkan inom Regional- och Socialfonden**

Region Skåne, tillsammans med skånska aktörer, ser stor potential i ökad samverkan med andra svenska regioner, både angränsande och i hela Sverige. Ett exempel är inom de skånska innovationsområdena där gemensamt nyttjande av strukturfondsmedel skulle kunna underlätta klustersatsningar inom ömsesidiga styrkeområden.

➤ **Regelförenklingar i genomförandet av programmen**

Region Skåne tillsammans med många skånska aktörer välkomnar de förenklingsåtgärder som kommissionen föreslår. I synnerhet vill Region Skåne lyfta fram följande aspekter på regelförenkling:

- Ett proportionerligt förvaltnings- och kontrollsysteem, där medlemsstater med god förvaltningskapacitet i högre utsträckning ska kunna förlita sig på nationella system för hantering av EU-medel.
- En ökad flexibilitet att göra ändringar i programmen utifrån förändrade omvärldsfaktorer och regionala och lokala behov.
- Enklare förfaranden för att överföra medel mellan prioriteringar i program, liksom en möjlighet att föra över medel mellan fonder inom ramen för delad förvaltning.
- Ett förenklat tillvägagångssätt och förtydliganden om det praktiska genomförandet när det gäller lokalt ledd utveckling.
- Fortsätta förenklingar för företag som deltar i projekt, ex. kopplat till stadstöd.
- Ur aktörsperspektivet är det viktigt att förvaltande myndigheter har framförhållning i sina utlysningar, säkerställer en god utbetalningstakt samt kvalitetssäkrar och kortar sina handlägningsprocesser.

En förenkling för projektaktörer i Skåne och Sverige skulle vara att införa en förvaltande myndighet för de nationella och regionala strukturfondsprogrammen. Om ansvarsdelningen med flera förvaltande myndigheter kvarstår i nästa programperiod bör nationell nivå agera för att harmonisera myndigheternas processer. Idag skiljer sig genomförandet i såväl terminologi som digitala redovisningssystem, schabloner, mallar samt krav på projektlogik och stöd för implementering av hållbarhetsaspekter.

Även förtydligande av mål och syfte med fondsamordning är viktigt för förenkling. Utöver de förslag EU-kommissionen lyfter anser Region Skåne att nationell nivå bör verka för regelförenklingar inom de nationella system som finns för genomförande av programmen.

- **Smart specialisering och interregionala innovationsinvesteringar**
Region Skåne är generellt positiva till EU-kommissionens förslag gällande Smart specialisering (S3) och använder sig av denna metod i det pågående framtagandet av en ny regional innovationsstrategi. Möjligheterna att genomföra strategin på ett framgångsrikt sätt beror till stor del på hur frågan hanteras på nationell nivå och vid framskrivandet av kommande EU-program. Region Skåne anser att det i kommande programperiod behövs en ökad tydlighet från svensk nationell nivå kring hur EU-kommissionens krav på Smart specialisering kommer att påverka genomförandet av regionalfonden och hur flera regioners S3-strategier ska hanteras inom samma programområde.

En viktig del av S3 strategiprocessen är att främja samarbete mellan regionala aktörer. Region Skåne anser att Smarta specialiseringsstrategier

bör tas fram på NUTS3-nivå, eftersom det är på denna nivå som det regionala utvecklingsuppdraget, administrativ kapacitet och upparbetade regionala relationerna finns. Det är viktigt att nationella myndigheter kommunicerar vilken typ av strategidokument som ska möta EU-kommissionens krav. Detta är nödvändigt för att underlätta och skapa synergier mellan kommande programskrivningar och det regionala innovationsarbetet.

Region Skåne ser Smart specialisering som ett centralt prioriteringsverktyg för att växla upp medel och skapa synergier mellan EU-program, och ställer sig därför positiv till det föreslagna instrumentet för interregionala innovationsinvesteringar (Komponent 5). Genom att möjliggöra utökning av interregionala innovationsprojekt stimuleras europeiska värdekedjor som möter dagens gränsöverskridande samhällsutmaningar. Instrumentet föreslås särskilt stödja tematiska plattformar inom energi, industriell modernisering, jordbruk och livsmedel, områden som kopplar väl an till Region Skånes prioriteringar för det framtida regionala tillväxtarbetet.

➤ **Synergier mellan program**

Förslag om synergier mellan olika EU-program presenteras också av EU-kommissionen. Smart specialisering kommer vara ett viktigt verktyg för att växla upp medel och skapa synergier mellan EU-program, inom och utanför sammanhållningspolitiken. Region Skåne ser det som viktigt att kunna använda Smart specialisering som ett strategiskt prioriteringsinstrument för finansiering av de styrkeområden som identifierats för Skåne.

En viktig del i detta är att utveckla samverkan mellan de myndigheter som ansvarar för olika EU-program, till exempel mellan Vinnova och Tillväxtverket. Region Skåne ser positivt på de initiativ i förordningen som innebär att möjligheterna till synergier mellan olika politikområden stärks, särskilt mellan sammanhållningspolitiken och Horisont Europa. Initiativ som Seal of excellence, som kan bidra till att stärka regionala innovationssatsningar och möjliggöra en väg in i forskningsprogrammet, välkomnas särskilt.

➤ **Regionalt perspektiv i jordbrukspolitiken och Landsbygdsprogrammet**

Region Skåne arbetar med regionala utvecklingsfrågor i hela Skåne. Det går med andra ord inte att särskilja landsbygdspolitiken från övrigt regionalt utvecklingsarbete.

Region Skåne menar att uppdrag och ansvar för landsbygdsutvecklingen bör förtydligas inom det nationella uppdraget om regionalt utvecklingsansvar. Avsaknad av en tydlig rollfördelning inom politikområdet är en försvårande faktor. Det behövs en tydlighet kring nationellt ansvar och samordning av landsbygdsutvecklingen där Länsstyrelsen, Jordbruksverket och Tillväxtverket idag har uppdrag kopplat till politikområdet. En viktig fråga att konkretisera är vilka myndigheter som ska vara ansvariga för genomförandet av kommande landsbygdsprogram.

Den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken som nu processas fram, bör kompletteras med regionala handlingsplaner som samordnas av regionalt utvecklingsansvariga och tas fram i breda partnerskap tillsammans med nationella, regionala och lokala utvecklingsaktörer. För att lyfta de regionala förutsättningarna är skapandet av ett regionalt samråd i processen för att hantera ansökningar kopplat till landsbygdsutvecklingsinsatser relevant. På så sätt kan utvecklingsinsatser kopplat till landsbygdsutveckling tydligare kopplas till den regionala utvecklingsstrategin.

➤ **Erfarenheter och lärdomar**

Utifrån Region Skånes erfarenheter och inspel från skånska aktörer identifieras följande lärdomar i genomförandet av EU-projekt:

- Fonderna och programmens prioriteringar har varit relevanta och anpassade till regionala behov.
- Projekten har tydligt tagit utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategin och gemensamma utmaningar/prioriteringar för Skåne.
- Programmen har skapat många samarbeten som annars inte hade skett. Projekten har lett till konkreta resultat och bidragit till lokal och regional utveckling.
- Strukturfondspartnerskapet för Skåne-Blekinge har varit ett värdefullt verktyg för genomförandet av programmen. Det vore önskvärt med en övergripande utvärdering av SFP som funktion för samtliga NUTS2-områden i Sverige, för att tillvarata erfarenheter och goda exempel in i kommande programperiod.
- Det har varit värdefullt att genomföra större strategiska projekt som kan ge betydande avtryck utifrån prioriteringarna.

För Region Skåne är det viktigt att de programspecifika och tematiska utvärderingar som genomförs inom olika EU-program tillvaratas i kommande programskrivning. Det är önskvärt att ansvariga myndigheter stödjer regionen i arbetet med tolkning och analys av utvärderingarna och att dessa bryts ner på regional och lokal nivå för att skapa relevans.

Bilaga 4 – Gränsöverskridande samarbete, framtida samverkansbehov med statliga myndigheter och hållbar regional utveckling

Gränsöverskridande samarbete inom prioriteringarna

Redogörelsen nedan relaterar främst till den regionala utvecklingsstrategin ställningstagande: *Skåne ska vara globalt attraktiv*. RUS betonar att Skånes utveckling är starkt kopplad till samspelet med omvärlden.

Internationalisering och samarbete med grannregionerna är en viktig nyckel för att möta utmaningar och prioriteringar samt för att utveckla gemensamma styrkor och tillsammans bli kraftfulla aktörer och globalt konkurrenskraftiga. Det handlar om att dra nytta av Skånes internationella befolkning och profil, vidareutveckla den gränsöverskridande arbetsmarknaden och att agera strategiskt på nationella och internationella arenor. Därmed blir det gränsöverskridande samarbetet en integrerad del av arbetet med prioriteringarna för det framtida regionala tillväxtarbetet.

Skånes unika läge skapar grund för gränsöverskridande samarbete

Skånes närhet till Köpenhamn, Hamburg och de stora befolkningskoncentrationerna i Europa skapar unika förutsättningar ur ett svenskt perspektiv. Samarbete med grannregionerna i såväl Sverige som grannländerna är därför en mycket viktig utgångspunkt i det skånska utvecklingsarbetet.

Sammanhållningspolitiken – viktigt verktyg för gränsöverskridande samarbete kring prioriteringarna

Sammanhållningspolitiken och de EU-program som berör Skåne utgör ett mycket viktigt verktyg för att verkställa insatserna i den regionala utvecklingsstrategin och de prioriteringar som definierats i denna sammanställning till Näringsdepartementet. EU-programmen möjliggör ett kraftfullt arbete för att utveckla det gränsöverskridande samarbetet kring gemensamma styrkor. Beskrivningen nedan av gränsöverskridande samarbeten kopplas samman med aktuella EU-program. Ytterligare kopplingar finns under rubriken *Sammanhållningspolitiken 2021-2027*.

Öresundsregionen/Greater Copenhagen – vår gemensamma arbetsmarknad

Tillsammans med Köpenhamn/Själland bildar Skåne en kraftfull region om nästan 4 miljoner invånare. Därigenom ingår Skåne som en viktig del av Nordens största gemensamma arbetsmarknad. Detta har påverkat den skånska arbetsmarknaden på ett positivt sätt och ökat matchningsmöjligheterna. Många unga personer har fått sitt första inträde på arbetsmarknaden i Danmark till exempel inom restaurang- och servicebranschen. I många delar finns också en gemensam bostadsmarknad. Det finns stora potentialer att utveckla styrkor inom exempelvis forskning och universitetsarbete. Forskningsanläggningen ESS i Lund knyts samman med Köpenhamn där datahantering kommer att ske. Öresundsbron och den

gemensamma tågtrafiken är nyckelfaktorer i den gemensamma regionen, och genom Copenhagen Airport/Kastrup får Skåne och Sydsverige direkt access till den europeiska och globala arenan. Att säkra och fortsatt utveckla den internationella tillgängligheten är av avgörande betydelse för den skånska utvecklingen. Samarbeten sker på många olika plan, bland annat:

- **Greater Copenhagen** är den politiska plattformen för det gränsregionala samarbetet, där sydsvenska och danska regioner, kommuner och kommunförbund samverkar för att främja tillväxt, attraktivitet och gemensamma styrkor. Kopplingen till de skånska prioriteringarna är grundläggande i arbetet med att attrahera arbetskraft och företag, marknadsföra regionen och att ta bort gränshinder för att underlätta utvecklingen av den gränsregionala arbetsmarknaden
- **Öresunddirekt** arbetar för att främja och underlätta att medborgare tar jobb på andra sidan landsgränsen. Detta handlar konkret om att öka sysselsättningsgraden, minska arbetslösheten och förbättra matchningsmöjligheterna. Här samarbetar Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Skatteverket, Länsstyrelsen, Nordiska ministerrådet och Region Skåne med danska aktörer.
- **Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak** har varit ett mycket betydelsefullt verktyg för att konkret utveckla integration och arbetsmarknad mellan svenska och danska sidan och även i en samlad ÖKS-geografi. Det har gällt trafik- och infrastrukturprojekt, miljö, sysselsättningsprojekt och forskningsprojekt.

Öresundsintegrationen är avgörande för Skåne och innebär en stor utvecklingspotential. För Skånes och Sveriges framtida utveckling är följande särskilt viktigt:

- Skåne är i behov att ett fortsatt starkt nationellt engagemang för att utveckla det gränsregionala samarbetet.
- Det är viktigt att tänka i en gränsöverskridande helhet både i regional och nationell kontext. Myndigheternas planering får inte stanna vid nationsgränsen. Detta gäller inte minst infrastrukturplanering.
- Statistikutbytet mellan de nordiska ländernas myndigheter måste återupptas. Att det mångåriga utbytet mellan Danmark Statistik och Statistiska centralbyrån upphört försvårar arbetet med att följa pendlingsutvecklingen mellan Skåne och Danmark, vilket är en central indikator för Öresundsintegration.
- Lagstiftning kring arbetsmarknad och socialförsäkring behöver ha ett gränsregionalt perspektiv, och arbetet med att ta bort gränshinder behöver fortsätta kraftfullt.
- För att vidareutveckla den gränsregionala arbetsmarknaden och hantera framtida godsflöden behövs fler Öresundsförbindelser.
- Copenhagen Airport/Kastrup måste ses en viktig komponent när strategier för den svenska flygtrafiken utvecklas.

- Framtiden för de danska regionerna är i dagsläget oviss. Därför är det viktigt att bevaka utvecklingen för att säkerställa att relevanta samarbetsytor med Danmark finns etablerade även i framtiden.

Norra Tyskland och Östersjöområdet

Närheten till Hamburg och den kommande Fehmarn Bält-förbindelsen innebär stora potentialer som är starkt kopplade till de skånska utmaningarna och prioriteringarna. Arbetet sker först och främst genom den politiska plattformen STRING, där svenska, danska, tyska och norska regioner och städer samarbetar för att stärka en ekonomisk tillväxt och en hållbar samhällsutveckling i korridoren från Oslo till Hamburg. I fokus för samarbetet står infrastruktur och grön ekonomi/tillväxt.

I Hamburg finns också forskningsanläggningarna DESY och European XFEL som fungerar som viktiga komplement till de skånska forskningsanläggningarna ESS och MAX IV. Här finns en stor samarbetspotential, där det i framtiden kan bildas en gemensam Life and Materials Science Region.

Med övriga Tyskland och med Polen sker samarbetet främst vad gäller transittrafik, godsflöden och handelsutbyte. Här sker samarbeten bland annat inom Scandria Alliance och CETC (Central European Transport Corridor) och fokus ligger på att utveckla arbetet med europeiska transportkorridorer och hållbara transporter. Dessa samarbeten har till stor del byggts upp kring olika Interreg-program. Det gäller Östersjöprogrammet, Södra Östersjöprogrammet och Interreg Nordsjön, där skånska aktörer varit aktiva i många olika projekt.

Övriga europeiska regioner

Skåne deltar i olika former av samverkan med andra regioner inom EU för att ytterligare stärka vår regionala konkurrenskraft, bland annat inom ramen för EU-kommissionens Smart specialiseringsplattformar, S3. Skåne deltar i 6 av dessa 28 partnerskap. S3 som metod stödjer det regionala utvecklingsarbetet och underlättar kommunikation och relation till andra regioner, det skapar ett gemensamt språkbruk och underlättar samarbete inom landet och med andra europeiska regioner och EU-kommissionen.

Ett konkret exempel på interregional samverkan baserad på Smart specialisering är Vanguardinitiativet, som redan under 2013 bildades av tio europeiska regioner, däribland Region Skåne. Region Skåne anser att deltagande i dessa plattformar från skånskt håll kan vara strategiskt viktigt för genomförandet av Skånes kommande smarta specialiseringsstrategi, inte minst vad gäller skalbarhet och replikerbarhet.

Skåne är också medlem i den europeiska organisationen CPMR, där samverkan sker med andra maritima och perifera regioner i Europa. Skånska fokusområden inom CPMR är bland annat sammanhållningspolitiken, transportfrågor och integration.

Svenska regioner

Skåne har ett tätt och mycket betydelsefullt samarbete med de svenska grannregionerna, i synnerhet Blekinge, Halland, Kronberg, Jönköping, Kalmar och Västra Götalandsregionen. Arbetet tar utgångspunkt i gemensamma utmaningar och prioriteringar kring bland annat arbetsmarknad och sysselsättning, infrastruktur, kommunikationer och sjukvård etc. En viktig del av samarbetet sker inom Regionsamverkan Sydsverige.

Regionalfonden och Socialfonden Skåne-Blekinge är mycket betydelsefulla verktyg som utgått från gemensamma prioriteringar och konkret utvecklat bland annat företagande, sysselsättningsfrämjande åtgärder och klimatinsatser.

Skåne har även omfattande samarbeten med många andra regioner i Sverige inom specifika områden, och det finns ett behov i framtiden av samarbetsbefrämjande instrument som inte enbart baseras på geografisk närhet.

Skånes utvecklingsbehov avseende samverkan med statliga myndigheter

Det finns en stor vilja bland skånska aktörer att samverka för att gemensamt främja en god utveckling i Skåne. I många delar finns det en välfungerande samverkan mellan myndigheter, regionala företrädare och kommunerna, bland annat inom olika strategiska plattformar, så som Kompetenssamverkan Skåne, Klimatsamverkan Skåne, Partnerskap Skåne, och Forsknings- och innovationsrådet i Skåne (FIRS).

Samtidigt finns behov av tydligare strukturer för samverkan och det finns också en uttalad vilja att vidareutveckla samarbetet. Detta gäller bland annat:

- Behov av att hålla ihop utvecklingsarbetet i Skåne och säkerställa att alla aktörer arbetar gemensamt mot prioriterade mål, bland annat inom ramen för den regionala utvecklingsstrategin.
- Behov av en utökad dialog om hur målkonflikter och avvägningar mellan olika intressen hanteras och prioriteras. Idag företräder olika myndigheter olika intressen, och kommuner och andra skånska aktörer ställs ibland inför svårförenliga krav från olika myndigheter.
- Att myndighetssamverkan förstärks inom områden där kommuner och regionala aktörer påverkas men inte har inflytande. Exempelvis skulle en utvecklad samverkan mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Länsstyrelsen, Region Skåne och kommunerna öppna för nya samarbeten som skulle kunna gagna medborgarna.

- Inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet finns stora möjligheter till ökad samordning och koordinering mellan alla aktörer vad gäller utbildningsbehov, kompetensförsörjning och valideringsfrågor etc. Det gäller bland annat Arbetsförmedlingen, Skolverket, MYH, kommuner och lärosäten. Ändrade uppdrag för Arbetsförmedlingen kommer att ställa nya krav på samordning mellan aktörerna.
- Flera kommuner önskar att framtida planering av infrastrukturprojekt sker i en större samordning och i en tätare dialog mellan Trafikverket, Transportstyrelsen, Länsstyrelsen, Region Skåne och berörda kommuner.
- Det behövs utvecklade samarbetsytor för att dra nytta av Skånes specifika styrkor och adressera utmaningar. Det gäller bland annat en kraftsamling kring ESS, MAX IV och Science Village Scandinavia, digitaliseringsfrågan, Agenda 2030, bostadsbyggande samt inkludering av nyanlända.

Sammanfattningsvis kan sägas att Region Skåne välkomnar ett tätare och mer långsiktigt samarbete mellan regional och nationell nivå inom samtliga områden inom det regionala utvecklingsarbetet.

Prioriteringarnas bidrag till ett hållbart Skåne

Den regionala utvecklingsstrategin för Skåne pekar på att utveckling och tillväxten i regionen ska vara ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar samt resurseffektiv, klimatneutral och konkurrenskraftig. Genomförandet av RUS och arbetet med de utpekade prioriteringarna för det framtida regionala tillväxtarbetet bidrar tillsammans med att skapa ett hållbart Skåne.

Region Skåne anser också att det är positivt att det regelverk som EU-kommissionen förslag till förordningarna för EU-fonder tar avstamp i hållbar utveckling och Agenda 2030. Genom att anlägga ett brett hållbarhetsperspektiv på alla styrvåer säkerställs att det kommande regionala utvecklingsarbetet sker på ett socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart sätt.

Anna Jähnke
Ordförande

Ulrika Geeraedts
Utvecklingsdirektör